

رازمانا

سرشناسه: شجریان، محمدرضا، ۱۳۱۹ -

Shajarian, Mohammad Reza

عنوان و نام پدیدآور: راز مانا: زندگی و دیدگاه‌های استاد محمدرضا شجریان /
مکتگو و تدوین: محسن گودرزی، محمدجواد غلامرضا کاشی، علی‌اصغر رمضانپور؛
بازبینی متن: م. ب. حاجیانی

مشخصات نشر: تهران: نشر گمان، ۱۳۹۸.

موضوعات ظاهری: ۲۶۷ ص: ۱۲/۵ x ۲۱/۵ س. م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۸۹۶۶-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان دیگر: زندگی و دیدگاه‌های استاد محمدرضا شجریان

موضوع: ۱. ن.، محمدرضا، ۱۳۱۹ - - مصاحبه‌ها

موضوع: موسیقی ایرانی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد

موضوع: *Music, Iranian -- 20th century -- criticism and criticism

موضوع: موسیقی ایران ایرانی - مصاحبه‌ها

Musicians -- Iran -- Interviews

موضوع: آوازچنان ایران - مصاحبه‌ها

Interviews -- Iran

شناسه افزوده: گودرزی، محسن، ۱۳۴۰ -

شناسه افزوده: غلامرضا کاشی، محمدجواد، ۱۳۱۹ -

شناسه افزوده: رمضانپور، علی‌اصغر

رده‌بندی کنگره: ML۴۲۰

رده‌بندی دیویی: ۷۸۹/۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۰۱۷۴۱

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

رازمانا

گفت‌وگو و تدوین: محسن گوهرزی
محمد جواد غلامرضا کاشی، علی‌اصغر بیضاپور

بازبینی متن: م. ب. حاجیانی
نمونه‌خوانی: مراد اصیل، محسن حاشمی
نسخه‌برداری: تاروش تبلیغ‌خانی
نمایه: فرامرز همایونی
صفحه‌آرایی: غزل محسن‌زاده
عکس روی جلد و صفحات آغازین: آرش عاشوری‌نیا
طراحی جلد: حسن کریم‌زاده
طراحی صفحات آغازین و عکس‌ها: محمود منفرد
نظارت فنی: احسان ناصرزایی
با سپاس از: سروش دینپور،
دروا فریبرز، شبنم نیک‌رشت، فرحناز رسولی

چاپ: واژه‌پرداز اندیشه
چاپ، رو نشر مان: زمستان ۱۳۹۸، هفت هزار نسخه
از این باب تا کنون پانزده هزار نسخه چاپ و پخش شده است.
ت: ۶۰۰۰۰ تومان

تلفن: ۸۹۶ ۸۸۸
آدرس: تهران، خیابان میرزا، پلاک ۳
گروه سرگرم، پلاک ۳
www.roman-pub.com
roman.pub.education@gmail.com

همای حقوق چاپ، نشر، عرضه و اجرای این اثر در داخل و خارج از ایران اختصاصاً در صورتی محفوظ است.
هرگونه استفاده از متن و تصاویر و عناصر کتاب‌آرایی این کتاب اکیداً ممنوع است. همچنین به گونه بهره‌برداری
یا تکثیر از این اثر (شامل متن، پیشگفتار، مقدمه و تصاویر) به هر صورت (اعم از چاپ، فتوکپی، صوتی، تصویری،
ضبط در دستگاه‌های بازیابی، نقل در آثار دیگر، نشر در فضای مجازی، نشر الکترونیکی، کتاب، کلاً و جزوئاً به هر نحو ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.
استفاده پژوهشی و غیرمادی از این اثر به منظور تألیف مقالات یا پایان‌نامه‌های دانشگاهی، به رعایت ضوابط مربوط به ارجاع‌دهی آکادمیک منابع امکان‌پذیر است.
این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» مصوب ۱۳۶۸ قرار دارد.

فهرست

۹	پیش‌گفتار
۱۱	سیاس‌گذاری
۱۳	مقدمه
۲۱	فصل اول: دیدگاه‌ها
۱۰۱	فصل دوم: زندگی و آثار
۲۲۱	یک زندگی؛ پنجاه و هفت تصویر
۲۶۱	نمایه

پیش گفتار

من با موسیقی زیسته‌ام و عمر خود را در پی رموز و راز این لطیفه‌ی نهانی طی کرده‌ام، بدان اندیشیده‌ام و دل در گروی آن نهانم. هر وزن آن جذبه‌ی نخست آتش در درونم می‌افکند، مرا می‌رباید و با خود می‌برد. من در دام چیست در گوهر این افسونگر که چنین جان‌هایی لطیف را مسحور خویش داشته است. در همه‌ی این سال‌ها کمتر مجالی داشتم تا شرح این سودا دهم. «کاین همه زخمِ نهان هست، بجایِ آه نیست». بر این باور بودم که کار هنرمند آفرینش است و بس؛ و باید تفسیر و سخن گفتن از هنر را به جامعه‌شناسان و فیلسوفان و دیگران سپرد. ولی به عنوان هنرمند که همواره مورد لطف بیکران مردم است، در برابر پرسش‌های جدی قرار می‌گیرم. گاهی به حد توان می‌کوشیدم تا دیدگاه‌های خود را توضیح دهم و یا در اندک مصحبه‌ها یا رسانه‌ها برداشت‌های خود را درباره‌ی موسیقی ایرانی بیان کنم، اما کمتر این فرصت پیش می‌آمد تا به تفصیل در این باره سخن بگویم. راز ما نا مجالی بود تا این تأملات را با جامعه در میان بگذارم. و فراتر از این باید بگویم که مجالی بود تا تجربیات و تأملات خود را دیگر باره مرور کنم. در باب بسیاری از این موضوعات اندیشیده بودم، اما گفت‌وگوها فرصتی پیش آورد تا یک بار دیگر و از دیدی تازه به این موضوعات نظر اندازم. خوشبختانه دوستانم اهل مجامله و تعارف نبودند و تا نکته‌سنجی‌های بسیار نمی‌کردند و پاسخ دقیق نمی‌گرفتند، قانع نمی‌شدند و به سراغ پرسش دیگر نمی‌رفتند. گمانم لطف این گفت‌وگوها در این است.

زمانی که نخستین بار ایده‌ی تدوین کتاب راز مانا مطرح شد، هم من و هم دوستانم تصور انجام چند گفت‌وگوی ساده را در ذهن داشتیم و بر این باور بودیم که می‌توان در چند جلسه کار را به سامان رساند. هرچه پیش‌تر می‌رفتیم، آن تصور اولیه بیشتر رنگ می‌بخت تا بدان‌جا که شاید بتوان گفت که راز مانا نه از ایده‌ی اولیه بلکه در جریان گفت‌وگو شکل گرفته است. ماجرای شکل‌گیری کتاب خود شرحی خواندنی است و امید است که در ویراست دوم کتاب بدان بپردازیم. از همین روی، بخش مهمی از این گفت‌وگو در جریان چندباره‌ی رفت و برگشت متون شکل گرفت. وقتی که متن گفت‌وگوها بازخوانی می‌شد، سؤالات تازه‌ای طرح می‌شد و پاسخ‌های تازه‌ای می‌طلبید و آن پاسخ خود سؤالی دیگر را میدان می‌داد. تمام آن رخنه‌ها به دهنه شنیده شد در این متن راه نیافتند و شاید بر خواننده‌ی آگاه این گسیه تگم بدان نه شیده نمانده باشد.

پرسش‌هایی که در این کتاب طرح شده‌اند، پرسش‌هایی از جایگاه و نقش موسیقی ایرانی، نقش من در سرنوشت این هنر است و من از چشم خود بدان پرداختم. با این حال باید در نظر داشت که دیگرانی نیز که در این عرصه دستی دارند خود به خود مخاطب این پرسش‌ها نیستند. امید است این کتاب سرآغاز شکل‌گیری گفت‌وگویی وسیع‌تر میان من و آنان، فرهیختگان و روشنفکران، و جامعه دربارهی سرنوشت موسیقی ایرانی را آینده‌ی آن شود.

— محمدرضا شجریان